

EXPUNERE DE MOTIVE

1. Descrierea situației actuale

Munții acoperă peste 25% din suprafața terestră la nivel mondial, locuită de mai mult de 12% din populația lumii, cu cca. 720 milioane locuitori, dintre care locuitori rurali sunt aproximativ 270 de milioane.

Ecosistemele montane constituie mari rezervoare de biodiversitate, cu resurse naturale importante precum: apa necesară vieții, minerale, lemn, produse agro-alimentare de înaltă calitate, precum plante medicinale, fructe de pădure și alte produse cu mari calități organoleptice și foarte bogate în antioxidanți, vegetația fiind un mare filtru pentru bioxidul de carbon și o sursă esențială de hrană și constituind o mare diversitate și la nivel cultural.

Una dintre urmările concluziilor trase la Conferința Națiunilor Unite privind Mediul și Dezvoltarea de la Rio de Janeiro din iunie 1992, unde a fost abordat subiectul dezvoltării montane durabile la scară planetară, a fost înființarea primului Forum Mondial al Muntelui, organizat sub egida ONU-UNESCO-FAO-PNUD-Banca Mondială-Comisia Europeană, cu peste 800 reprezentanți, între care și din România. Înființarea acestui forum a avut scopul prevenirii și combaterii marginalizării muntelui în plan politic, economic, cultural și uman și în planul mediului în scopul oferirii unei protecții obligatorii vizând flora, fauna, apa, în directă legătură cu nevoile populațiilor ce locuiesc în munți.

În directă legătură cu dezvoltarea la nivel montan s-a evidențiat importanța agriculturii montane și a păstoritului. Productivitatea în agro-zootehnie montană reprezintă cca. 30% față de câmpie, fapt care poate fi considerat o nouă pistă de concentrare a atenției și de dezvoltare în condițiile în care în Europa nu se mai practică agricultura la nivelul la care era practică în urmă cu 30 - 40 de ani.

Este necesară cunoașterea elementelor de specificitate montană în scopul stabilirii realităților locale și al consolidării sistemelor economico-sociale viabile. Pentru țările cu munți din Sud-Estul Europei este necesară efectuarea unei cercetări științifice, montanologice în scopul găsirii unor soluții viabile, care să determine luarea unor decizii cu valoare adăugată, ținând cont de particularitățile regionale sau locale.

O diferențiere intermontană o face dezvoltarea economică. Astfel se poate constata o primă diferențiere a nivelului de dezvoltare economică între țările vest-europene, mult avansate față de cele

central și Est-europene, care înregistrează un decalaj economic semnificativ, mai ales în domeniul agriculturii și al infrastructurilor de bază.

România este țara care are în interior cel mai mare masiv montan din Europa și din fericire cu toate că nu a suportat colectivizarea în munți, totuși a rămas la nivelul gospodăriilor țărănești cu un nivel tehnologic foarte scăzut. La această situație au contribuit mulți factori și fenomenele economice după anii '90, printre care cel mai nociv s-a dovedit a fi liberalismul excesiv, toate convergând la amplificarea stării de sărăcie, la descurajarea generației tinere și la o migrațiune masivă a forței de muncă tinere prin înregistrarea unui exod rural montan violent după anul 2007, an în care România a aderat la Uniunea Europeană.

După 1990 s-au inițiat eforturi de modernizare și de adaptare la specificul montan după anii '90, însă nu a existat constanță și eforturile s-au realizat în mod inegal.

Pentru populațiile montane, cu prioritate pentru cele rurale și active agricol, schimbările generate de perioada "de tranziție", ulterior aderării României la U.E., au avut dublă valență: benefice, dar și dramatice în plan social-economic. Agricultură montană nu are doar un rol economic, ci constituie baza pentru numeroase sectoare ce folosesc resursele muntelui și prezintă o importanță vitală, directă sau indirectă.

În 1990 Comisia Națională a Zonei Montane a fost de la bun început o structură de pionierat, ce trebuia să se adapteze într-o societate lipsită de vreun exercițiu în acest domeniu. În prezent, în zonele de munte, unde capacitatea naturală de producere durabilă a hranei umane mai există este necesară o cât mai bună conservare, factorul politic având responsabilitatea luării de măsuri de combatere a plecării tinerei generații din aceste zone și abandonării practicării agriculturii montane.

În zonele de munte sistemul monopolist evidențiat prin practicarea unui liberalism excesiv din partea patronilor din industria alimentară a laptelui și a cărnii a determinat treptat sau chiar accelerat derentabilizarea profundă a activității de creștere a animalelor, ocupație ce era vitală pentru populația montană, lipsită de alternative economice. Această politică nocivă a generat efecte dezastruoase pornind de la abandonul agro-zootehnic, în special al segmentului populației tinere din mediul rural montan, dar și degradarea pajiști montane cu floră furajeră.

Acest sistem de capitalism monopolist, care s-a instalat cu autoritate și prin multiple metode neortodoxe, a împiedicat sistematic și continuă să împiedice orice inițiativă, care ar fi putut conduce la construirea unui sistem asociativ-cooperatist de tip occidental - sistem în care în prezent în țări din Europa precum: Franța, Italia, Elveția, Norvegia, Marea Britanie sunt integrați peste 13 milioane de producători agricoli în cadrul unei construcții a sistemului asociativ-cooperatist, sistem care se dovedește a fi o alternativă viabilă pentru identificarea factorului concurențial loial. Acest sistem cu microindustrializare a produselor agroalimentare montane în sistem economic cooperatist se pare că ar putea reprezenta alternativa unică, care mai poate salva economia agro-rurală montană de la o

disparație irecuperabilă. Este de maximă importanță valoarea produselor agricole primare ce sunt recoltate din zonele montane, având în vedere atât faptul că provin dintr-un mediu nepoluat, cât și valoarea lor nutritivă foarte mare și calitatea superioară. Acest fapt face cu atât mai necesară creșterea puterii economice la nivel local și național, dar și păstrarea unui echilibru al mediului natural ecologic.

Tradițiile, care au rezistat secular și-au demonstrat durabilitatea bazată pe bune practici, fapt care ne duce la necesitatea de a lua măsuri în scopul dezvoltării pe bază tradițională, în locul unor transformări radicale luate într-un timp scurt.

După cum afirmam mai sus, România - cu cel mai mare masiv montan din Europa aflat în interiorul țării - nu a suportat colectivizarea în munți, dar a rămas cu un nivel tehnologic foarte scăzut în gospodăriile țărănești. Fenomenele economice post 1990, între care liberalismul excesiv, cu prețurile derizorii pentru produsele montane, lapte și carne, materii prime, prăbușirea prețului lânii, în afara controlului protectiv al statului și interesele economice intens polarizate, a amplificat starea de sărăcie, a provocat descurajarea generației tinere și s-a instalat un fenomen de exod rural montan violent, accentuat după aderarea României la Uniunea Europeană.

Baza pentru întregul lanț de factori economici și sociali în zonele montane, o reprezintă condițiile de producție și salariile echitabile ce trebuie asigurate. Trebuie avute în vedere condițiile montane grele, de pantă, fertilitate scăzută a solurilor, condițiile climatice, dar și faptul că munca locuitorilor a avut o contribuție relevantă la conservarea unei mari varietăți de peisagii. Dezechilibrul apărut în Carpații României în ultimele decenii între pădure și agricultura montană va trebui refăcut, printr-un complex de măsuri.

În acest context actual este necesară abordarea unei strategii montane flexibile, adaptabilă la diversitate, cu respectarea principiului subsidiarității, dar și cu luarea de măsuri adaptate la contextele locale pentru coeziunea social - conomică.

Din totalul pe țară în zonele montane se produc: cca. 30% la lapte; 20% la carne; 25% la fructe, iar locuitorii satelor de munte au un rol important în îngrijirea peisagiilor, protejării mediului și transmiterea celor mai valoroase tradiții culturale și bune practici agroeconomice.

În agricultura României observăm existența "marii agriculturi" din zonele de câmpie/deal, bazată pe culturi, chimizare și sisteme agro-zootehnice intensive cu o fertilitate înaltă a solurilor și "mica agricultură montană" bazată pe "civilizația ierbii" și sisteme extensive de creștere și exploatare a animalelor rumegătoare.

În data de 2 august 2018 a intrat în vigoare Legea nr. 197/2018 a muntelui, în urma publicării în Monitorul Oficial, Partea I nr. 659 din 30 iulie 2018. Această lege reglementează modalitățile de protecție și dezvoltare durabilă și incluzivă a zonei montane în condițiile păstrării echilibrului

ecologic și protecției mediului natural prin diverse metode de punere în valoare a resurselor naturale și umane, prin eforturi în direcția creșterii nivelului de trai, al menținerii nivelului populației, dar și a identității culturale, și prin eforturile de creștere a puterii economice la nivel local și național. Zona montană a României constituie un teritoriu de interes național special, strategic, economic, social și de mediu, dar, din cauza unui cumul de factori menționați la art. 1 alin. (3) este considerată defavorizată. Pentru zonele montane din cauza condițiilor naturale specifice, a deosebirilor dintre comunitățile din zona montană statul român aplică principiului solidarității pentru aceste teritorii. Din aceste motive s-a avut în vedere reglementarea dată prin această lege, care vizează printre alte aspecte și reducerea dezechilibrului între zonele mai favorizate și cele montane.

Prin prezenta lege a muntelui statul român a stabilit aplicarea unor politici specifice prin instituțiile sale, ce au rolul de a ajuta la dezvoltarea durabilă a zonelor montane, la stabilitatea populației și a creșterii nivelului de trai prin acordarea de diverse stimulente și la stimularea dezvoltării economice prin intermediul unei diversități de activități. În baza Anexei nr. 4 A din Planul Național de Dezvoltare Rurală 2014 - 2020, ce era actual în momentul intrării în vigoare a Legii nr. 197/2018 zona montană includea un număr de 659 de unități administrativ – teritoriale. În anul 2019 s-a realizat o nouă delimitare a zonei montane în baza dispozițiilor unui nou ordin.

Zona Montană a României constituie un teritoriu special, de interes național, care are un mare potențial economic, social, cultural și de mediu și în raport cu care trebuie implementată o politică specifică, având la bază principiile dezvoltării durabile și principiile politicilor europene. Acesta este scopul pentru care în conformitate cu prevederile Legii muntelui nr. 197/2018 și a dispozițiilor H.G. NR. 1036/2018 a fost înființată Agenția Națională a Zonei Montane (A.N.Z.M).

Această agenție are sediul în municipiul Vatra Dornei și se află în directă subordonare a Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, având la nivel național centre regionale și oficii de dezvoltare montană.

Obiectivele principale ale Agenției Naționale a Zonei Montane trebuie să le atingă sunt cele de elaborare și implementare a strategiei și politicilor privind dezvoltarea și protecția zonelor montane din România, dar și de implementare a unor măsuri din cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală 2023-2027 și bugetul de stat.

Delimitarea zonei montane și a masivelor muntoase din România se face în baza dispozițiilor Legii 197/2018 - Legea Muntelui și potrivit Ordinului Comun al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale nr. 97 și Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice nr. 1332 din anul 2019, există un număr de 947 localități (947 UAT-uri și 1 localitate aparținătoare), încadrate în 27 de județe, ce au în componență zonă montană: 30 municipii, 83 orașe, 835 comune. În baza dinamicii delimitărilor zonei montane din România, după noile criterii stabilite pe plan național în prezent sunt 948 (947 UAT-uri și 1 sat aparținător).

În prezent, se simte acut nevoia de elaborare a unei strategii de dezvoltare durabilă a zonei montane în România pentru 4 ani și a unui Program cu procedura de punere în aplicare a acestei strategii în scopul exploatării raționale a resurselor forestiere și al protejării și valorificării responsabile a resurselor montane, având în vedere factori precum evoluțiile demografice și climaterice. Aceste aspecte bine reglementate printr-o strategie națională de dezvoltare durabilă prezintă un interes național de primă importanță pentru patrimoniul natural al României.

În această strategie trebuie stabilite condițiile de dezvoltare și de creștere a mijloacelor populației montane, în raport cu populațiile din alte zone, în scopul creșterii nivelului de trai al primei categorii, iar pentru asta este necesar a fi implementate politici de planificare și amenajare a teritoriului pentru dezvoltare și menținerea direcțiilor de dezvoltare pentru un mediu curat, menținerea echilibrului agro- forestier și politici în scopul prevenirii depopulării umane, dar și al salvagardării tradițiilor culturale și a bunelor practici agricole. Mai este necesară și creșterea producției de produse agroalimentare, obținute din zonele montane, prin acordarea unui sprijin real de la statul român pentru producătorii agricoli, având în vedere aspectele defavorabile naturale din mediul montan.

Elaborarea acestei strategii și implementarea ei prin ordin al ministerului de resort, respectiv a Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, împreună cu programul de aplicare trebuie realizată și fundamentată pe o serie de principii, cu consultarea prealabilă a comunităților și specialiștilor, la propunerea Agenției Naționale a Zonei Montane. De asemenea, este necesar să se aibă în vedere ca această strategie de dezvoltare durabilă să se integreze și să se armonizeze cu cerințele impuse la nivelul U.E. prin regulamente și decizii. Strategia trebuie să aibă stabilite obiective generale și specifice prin respectarea principiilor, care au fundamentat direcțiile și politicile ce trebuie urmate în scopul servirii judicioase a intereselor comunității locale și a societății românești.

De asemenea, considerăm că este importantă acordarea unui sprijin autentic în scopul înființării de școli profesionale de agricultură montană, în plus față de sprijinul acordat mediului universitar, interesat de dezvoltarea sustenabilă a zonei montane.

Aceste propuneri de modificare a legislației în zonele montane le facem pe baza analizării studiului intitulat *"O viziune de dezvoltare sustenabilă – montană – axată pe valorificarea "produselor montane", de calitate. creșterea importanței zonelor montane în conjunctura post-coronavirus"* al Academiei Române - Secția de Științe Economice, Juridice și Sociologie - INSTITUTUL NAȚIONAL de CERCETĂRI ECONOMICE "COSTIN C. KIRIȚESCU"/CENTRUL de ECONOMIE MONTANĂ „CE-MONT” VATRA DORNEI, publicat în București 10 mai 2020,

avându-l ca și coordonator pe domnul prof.univ.dr. HC – CS 1 Radu Rey, membru al Academiei Române și Director al CE-MONT.

2. Schimbări preconizate prin implementarea proiectului normativ

Prin prezentul proiect normativ se aduc o serie de modificări și completări Legii nr. 197/2018, republicată, care constau în următoarele aspecte:

- Agenția Națională a Zonei Montane, ca organ de specialitate, cu personalitate juridică, elaborează și înaintează spre aprobare către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale documentul prin care se stabilește odată la 4 ani Strategia națională de protecție și dezvoltare durabilă a zonei montane din România, precum și Programul și procedura de punere în aplicare a strategiei pe termen scurt și mediu.

- Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale aprobă prin ordin Strategiile naționale de protecție și dezvoltare durabilă a zonei montane din România, precum și Programul și procedura de punere în aplicare a strategiei;

- la nivel național se constituie la nivel de Guvern Grupul de lucru permanent pentru zona montană, cu rol consultativ, ce se întrunește ori de câte ori este necesar, în scopul asigurării cooperării interministeriale în cadrul activităților desfășurate în zona montană;

- Grupul de lucru permanent pentru zona montană întocmește un raport anual privind "starea muntelui" pe care îl prezintă Primului – Ministru;

- acordarea de stimulente pentru sprijinirea producătorilor și/sau procesatorilor de produse agroalimentare din zona montană în vederea creșterii numărului de produse obținute, certificate ca: "produs montan;

- statul român sprijină inițiativele de înființare de școli profesionale de agricultură montană, în plus față de sprijinul pe care îl acordă universităților de științe agricole și medicină veterinară și alte universități din România interesate de dezvoltarea sustenabilă a zonei montane.

Impactul socioeconomic al prezentului act normativ

Nu este cazul

Impactul macroeconomic

Nu este cazul

Pentru a veni în sprijinul zonei montane Parlamentului României spre dezbateră și adoptare propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr.197/2018 a muntelui, având ca obiect stabilirea unor noi modificări referitoare la strategii și politici.

Tabel cu susținătorii

Proiectului de LEGE pentru modificarea și completarea Legii muntelui nr. 197/2018, cu modificarea și completările ulterioare

NR. CTR.	NUME PRENUME	GRUP PARLAMENTAR	SEMNATURĂ
1.	Ruse Daniel Ghe	G1DD	
2.	Stănuț Ioanovici Ștefan		
3.	COLEȘA IULIAN	AVR	
4.	POCȘA Ștefan	AVR	
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			
21.			
22.			
23.			